

<http://www.bytow.com.pl/index.php?id=152&idd=271>

Cmentarz leśników niemieckich

{label236}

Cmentarz leśników niemieckich na Bukowej Górze - jedyny na Pomorzu ewangelicki cmentarz leśników położony jest w Leśnictwie Bukowa Góra (Nadleśnictwo Osusznica) na terenie rezerwatu „Bukowa Góra nad jeziorem Pyszne”, przy szosie Sierzno- Studzienice na południe od Bytowa. Od 1874 r. do 1939 r. był miejscem spoczynku leśników i pracowników nadleśnictwa Zerrin i ich rodzin. Z powstaniem cmentarza wiąże się historia samobójczej śmierci nadleśniczego O. H. Smaliana.

Istnieje kilka wersji tej historii. O tym, że był niezwykłym człowiekiem świadczą napisy na jego grobie. Tekst inskrypcji od frontu: Tu pod tym kamieniem w swoim ukochanym gaju spoczywa Otto Heinrich Smalian, nadleśniczy królewski ur. 23.9.1827 in Stralsund, zm. 17.2.1874 in Zerrin. Inskrypcja na rewersie opisuje jego zasługi dla lasów: „Szlachetnemu człowiekowi honoru, serdecznemu przyjacielowi ludzi, niezmiennie wiernemu obowiązkom w służbie leśnej, niestrudzonemu opiekunowi lasów przez 14 lat powierzonych jego opiece, które w swojej gorliwości oczyszczał, pielęgnował, pomnażał i odnawiał, z tego 1800 ha zarządzanym przez niego leśnictwie, dał potomności trwale świadectwo. Dedykują mu ten pomnik jego krewni, towarzysze pracy, liczni przyjaciele i admiratorzy”.

O.H. Smalian był synem znanego leśnika, uczonego, twórcy wzoru na obliczanie miąższości drewna Heinricha Ludwiga Smaliana (1785-1848). Był też przyjacielem innego leśnika Friedricha Adolpha Olberga, zasłużonego dla lasów, najwyższego rangą urzędnika Regencji Koszalińskiej, lustratora lasów królewskich. Urodził się 5.10. 1803 r. w Aken nad Elbą. Przez 17 lat służył w elitarnym konnym korpusie kurierów cesarskich, gdzie prawdopodobnie poznał Smaliana. Pełnił potem różne funkcje w gospodarce leśnej. Nadzorował pod koniec życia 51 000 ha lasów. Z okazji 50-lecia wiernej służby dla króla pruskiego jego imieniem (Wzgórze Olberga) nazwano fragment lasu - dziś to Leśnictwo Lubaszki w Nadleśnictwie Osusznica. Nadleśnictwo Zerrin było ulubionym okręgiem inspekcyjnym Olberga, który w testamencie zażyczył sobie być pochowanym obok Smaliana na Bukowej Górze. Jego ostatnią wolę spełniono, gdy zmarł w Koszalinie 2.11.1878 r. W ten sposób narodziła się tradycja ludzi lasu, którzy chowani byli właśnie na tym położonym w ostępach leśnych cmentarzyku. Zajmuje on niewielką część rezerwatu „Bukowa Góra nad Pysznem”. Znajduje się tu 31 grobów w ogrodzonej w kształcie prostokąta najwyższej partii wzgórza (205 m n.p.m.) wśród mieszanego lasu z przewagą buka pospolitego (kilka pomników przyrody). Ostatnią osobą pochowaną na Bukowej Górze była w 1939 r. żona przodownika leśnego Eduarda - Ida Schüscke. Krzyże cmentarne miały posłużyć na cele militarne po wybuchu wojny w 1939 r. Wówczas żona ówczesnego nadleśniczego Anna Ernst stanowczo sprzeciwiła się oddziałowi SS, który przyjechał zabrać krzyże cmentarne.

Obecnie cmentarz na Bukowej Górze dzięki inicjatywie polskiej leśniczki Joanny Gil- Ślebody uporządkowano i ponownie ogrodzono. Trafił też do rejestru zabytków. Pomagała przy tym załoga leśnictwa Bukowa Góra oraz niemiecki leśnik Klaus Borchardt. Informacji o pochowanych na Bukowej Górze leśnikach dostarczył prawnuk F. A. Olberga niemiecki leśnik Eberhard Olberg. Znajduje się tu leśna ścieżka dydaktyczna „Szlakiem Otto Smaliana” zaprojektowana przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Osusznica Jarosława Czarneckiego. Jest to jedyny cmentarz leśników na Pomorzu i prawdopodobnie jedyna w Polsce taka nekropolia ludzi lasu. Z miejscem tym są związane losy wielu ludzi, którzy swoją pracą zawodową przyczynili się do właściwego gospodarowania lasami. Jest też cmentarz na Bukowej Górze przykładem solidarności leśników, dla której nie mają znaczenia granice. Dziś polscy leśnicy i ich rodziny opiekują się cmentarzem leśników niemieckich.

Joanna Gil - Śleboda

{label8}